

Corine Hartman

Sluipend gif

2017
AMSTERDAM

‘Du hast keine Chance, aber nutze sie.’
– Al heb je geen kans, benut haar wel –

Herbert Achternbusch, Duits toneelschrijver

PROLOOG

Vannacht droomde ik dat ik binnenkwam in mijn bruidsjurk en hij stilzweigend zijn ogen over mijn lichaam liet glijden. Een bedeesde blik. Verlegen. Een jongeman die zich even geen raad weet met een vrouw die er ineens zo anders uitziet. Zo volwassen.

Ik hield van hem. Echt.

Mijn handen beven als ik aarzelend naar de sleutels reik. Twee zilverkleurige kleinoden. Dichter bij de vrijheid ben ik nog nooit geweest, zo dichtbij dat ik die kan aanraken, zelfs. Het is een teken, alweer een, dit kan geen toeval zijn, niet nu.

Ze voelen koel aan in mijn verhitte handpalm. Ik draai ze een paar keer om, alsof ik mezelf ervan moet overtuigen dat ik mijn lot nu daadwerkelijk in eigen hand heb. Hij is altijd zo oplettend. Veiligheid boven alles. De Browning hoort in de stalen wapenkast, de munitie in de kluis. Allebei moeten ze op slot en natuurlijk moet elke sleutel worden bewaard buiten bereik van onbevoegden. Onbevoegden zoals ik.

Twee sleutels.

Boven klinkt het stromende water van de douche, terwijl ik de kast open en het jachtgeweer uit de houder til. Intussen denk ik aan Hanna, aan wat ze zei, over mijn naamgenoot die gratie had gekregen. Dat was ook een teken, en het kwam van mijn bloedeigen dochter. Dat is verdo-

rie geen kattenpis. Ik open de kluis, haal er twee oranje patronen uit en laad het geweer. Eén patroon boven, één onder. Klik. De Browning voelt glad en vertrouwd aan in mijn handen, ook al heb ik maar een keer eerder met een soortgelijk wapen geschoten. Een middagje vorige maand, vlak na de zomervakantie, voor de leden met introducé. Het ging me wonderbaarlijk goed af en als extraatje schoot ik van vijf meter afstand een kalebas aan flarden. De uitschotwond richtte een ware ravage aan en ik weet nog dat ik bedacht dat als ik Gijs ergens in zijn maagstreek zou raken, zijn ingewanden aan gort zouden liggen.

Met het geweer naast me ga ik op de bank zitten, luis-terend naar vertrouwde geluiden: het kraken van sommige traptreden, het openen van de koelkastdeur, de dop van een flesje op het keukenblad, een glas dat wordt volgeschonken. Weemoed overvalt me als ik even mijn ogen sluit en hem zie, met Hanna op zijn schouders, een peuter nog, gierend van het lachen. En als verlegen bruidegom. Geluksmomenten die ik meer had moeten koesteren.

Hij komt de kamer in lopen. ‘Heb je niet gekookt? Wat is er...?’ Dan zie ik zijn mond openvallen, zijn blik verankerd op de Browning. Een beetje schuim van het bier op zijn bovenlip, zijn kalende schedel glimmend in de najaarszon die fel de kamer binnen schijnt. Hij schraapt zijn keel, zijn stem niet zo zelfverzekerd als ik van hem gewend ben als hij dichterbij komt en zegt: ‘Godsamme, Jacq, ben je nou helemaal van de ratten besnuff...’

‘Ik schiet als je nog  en stap zet,’ onderbreek ik hem, sta dan op, zet een paar passen zijwaarts richting de tv om meer afstand te creëren. ‘Ik meen het, Gijs.’ Het klinkt voor mijn gevoel niet echt overtuigend en om mijn woorden kracht bij te zetten, druk ik het geweer tegen mijn schouder. En ik richt.

Hij heeft een neerbuigende blik in zijn ogen. De blik die ik zo goed ken. Waar ik het koud van krijg. De blik die al mijn onzekerheid in één klap weer doet oplaaien. Me met onmacht vervult. Geen woede, geen wraaklust, maar een intense onmacht, die me ook letterlijk doet wankelen. Maar nee, ik moet nu sterk zijn. Dit is toch wat ik me heb voorgenomen? Hanna is het met me eens. Het verlangen naar mijn dochter vlamt door mijn lichaam. Hanna. Ik mis haar zo. Tranen branden achter mijn ogen terwijl ik me concentreer op zijn buik in het overhemd dat zo gespannen staat dat tussen de knoopjes het wit van zijn hemd is te zien.

‘Dit kun je toch niet serieus menen,’ hoor ik hem zeggen. Zijn stem is zacht en ik voel me week worden, iets herkenkend van zijn vroegere ik. Van de Gijs zoals anderen hem kennen. Charmant. Voorkomend. Niemand die het begrijpt. Niemand zal het ook begrijpen, ooit. Alleen Hanna, dan.

Ik huil. Tranen biggelen over mijn wangen. Mijn benen willen me niet meer dragen, ik laat mezelf tegen het tv-meubel zakken en glijd omlaag, tot ik op de vloer zit. Zonlicht schittert in mijn ogen en ik knijp ze tot spleetjes, zie hoe Gijs op me af komt en het geweer uit mijn handen pakt.

Hij zwijgt. Net als toen, toen hij me zag in mijn bruidsjurk. Alleen de blik die hij nu over mijn lichaam laat glijden, is anders. Heeft niets van verlegenheid. Eerder van medelijden. Ik zou willen dat hij me slaat. Hard, keihard, zodat ik buiten westen raak. Liefst zo hard dat ik nooit meer wakker word.

I

Handschoenen, ik had toch handschoenen aan moeten trekken, bedacht ik, terwijl ik warme lucht in mijn handen blies. De hemel tergde me met kille maartse buien, natte sneeuw en een straffe wind die mijn vingers bloedeloos wit en gevoelloos maakte, op de fiets naar het verzorgingshuis. Maar handschoenen hadden niet bij deze dag gepast, tenminste volgens Gijs. Na het ontbijt keek ik uit het raam. Een waterig zonnetje scheen door de ramen, liet stofdeeltjes door de lucht dansen. Hij had gelijk. De lente moest nu echt de kans krijgen door te breken, zonder wantrouwen in de vorm van winterse wol.

Maar in De Horizon, waar de verwarming altijd veel te hoog stond, bleef ik het koud houden en huiverde zelfs even toen ik de koffiewagen de lift uit duwde.

Meneer Grevers wilde geen koekje: 'Die zijn zeker van een begrafenis van vorig jaar overgebleven, juffrouw Jacqueline.' Hij zei het met een knipoog, hij was een lieverd en mopperde alleen als hij lang geen bezoek had gehad. Toch bleef ik niet toen hij met een trieste blik uit het raam staarde en de naam van zijn overleden vrouw mompelde. En toen mevrouw Hagens het fotoalbum van haar trouwdag tevoorschijn haalde en uitnodigend met haar blauw gederde hand op de zitting van de stoel naast haar klopte, hield ik het echt niet meer uit. Ook al nam ik mijn taak als vrijwilliger heel serieus, al bijna zes jaar, sinds Hanna weg

was, om precies te zijn. Maar met een slap excuus maakte ik nu dat ik wegkwam. Fietste naar mijn moeder, schietgebedjes prevelend, mijn rug gekromd, mijn handen stevig om het stuur geklemd. Ik had wel gemerkt dat ze de laatste tijd weer stilletjes was, vermoeid oogde, 's morgens nog lang in ochtendjas liep en overal tegenop zag. En natuurlijk kwam het in mijn gedachten op: wat als... waarbij ik niet op de weg lette en bijna werd omvergereden door een auto van rechts.

Het huis was een stille zekerheid, de enige stabiele factor, in al die jaren vrijwel onveranderd. De geur van tabak in de woonkeuken, waar mam 's avonds de haard opstookte, aan tafel haar kaarten las en verwoed rokend een buurvrouw of tante die zich verplicht voelde te luisteren, een onzalige toekomst en een gruwelijke dood voorspelde. Maar ik zag haar niet, hoorde helemaal niets, behalve het vermoeide tikken van de Friese staartklok, die altijd een aanloop nodig leek te hebben voor hij met veel lawaai het hele uur aankondigde.

Naar boven. Het kraken van de zesde en de negende tree. Op het nachtkastje in haar slaapkamer de foto van mijn vader en mij: een zorgelijk kijkende man, de armen over elkaar, naast hem een roodharige peuter, een lolly in haar mond. Sproeten. Grote ogen. Ik kon me het moment niet herinneren.

‘Mam?’

Geen reactie.

Ik keek rond in de slaapkamer, gealarmeerd door iets abnormaals. Iets wat ik zag, of rook... en ineens zag ik de zwarte rand om de matglazen deur van de badkamer, alsof de kieren met tape waren afgeplakt, en ervoor, op de vloer, een stukje papier. Ik raapte het op, las de woorden.

Ga niet de badkamer in!

Ik sloeg tegen de deur. Het bleef stil, en ik sloeg harder. ‘Mam? Mam, wat is er aan de hand?’ Met mijn hand op de deurklink bleef ik roerloos staan. Omdraaien, dacht ik, snel naar beneden, het huis uit en wegwezen! Doen alsof ik hier niet was geweest. Gijs zou zeggen: laat haar gaan, als ze zo graag wil.

Toch pakte ik alsnog mijn mobieltje uit mijn jaszak, klikte in de display Gijs’ naam aan en overwoog hem meteen weer weg te drukken. Wachtte toch, hopen, vrezend, om me heen kijkend, alsof er in de kamer ergens een oplossing voorhanden was. Hij nam niet op. Shit, shit. Ik stootte de trap af, het huis uit, en rende naar de overbuurvrouw. Nettie. De kaarsenmaakster. Ze zou me vast wel willen helpen. Dat hoopte ik.

Ik vroeg haar weleens hoe het met haar zoon was, een zwaar gehandicapt kind, en dan antwoordde ze stevast ‘goed’. Terwijl de jongen alleen voor feestdagen met een taxibusje naar huis werd gebracht, waar hij voor zover ik mijn moeder mocht geloven weinig anders deed dan kwijlen. Ik was wel benieuwd hoe zij het ervoer, een kind zonder er wezenlijk contact mee te hebben. Misschien dat we ons daarin zouden kunnen vinden. Of zoiets. Dat schoot door me heen, in mijn haast, terwijl ik haar zocht. Ik vond haar niet in de met snuisterijen volgepropte winkel, maar in haar woonkamer. Verstoord keek ze op, maar kennelijk zag ze de paniek in mijn ogen en stond onmiddellijk op.

‘Mijn moeder...’ zei ik, gebarend dat ze moest meekomen.

Ze pakte haar telefoon. ‘Alarmnummer,’ verklaarde ze kort, terwijl ze met me meeliep, het huis in. Opnieuw naar boven. Naar de badkamer.

We keken elkaar aan. ‘Als we wachten...’ zei ze, en op

datzelfde moment duwde ik tegen de deur. De angst voor het schuldgevoel was opeens groter dan de angst voor wat ik zou aantreffen. Ik wilde alleen maar dat mijn moeder bleef leven. De deur gaf mee, maar ging niet open en ik duwde opnieuw. Nettie zette haar nog steviger lichaam er-tegenaan, en ik uitte een kreet van wanhoop, als om iets af te dwingen. De tape liet bijna los, en bij de derde keer kregen we het voor elkaar. De deur vloog open.

Als versteend bleef ik staan. De kou kwam me tegemoet. Ik deed mijn ogen dicht, bang dat ze ter plekke zouden bevriezen, en vervolgens heel voorzichtig een stukje open, loerde tussen mijn wimpers door de badkamer in. Niet echt, dacht ik, dit is niet echt, die ijsskoude damp die opstijgt. Zo wit. Alsof ik op de hemel neerkeek, een sereen niets, en die stilte... Pas toen ik een geluid meende te horen, besepte ik dat ik niet zo kon blijven staan. Dat ik me benauwd begon te voelen, kortademig, wat misschien wel te maken had met wat er op de badkamervloer lag. Blokken ijs leken het. Witte, dampende blokken ijs.

‘Ik hoor in de verte sirenes,’ zei Nettie. ‘Ik vang die lui beneden op, ze moeten snel hier naar boven komen.’

Ik knikte, hoorde haar stem alsof ze mijlenver ver weg was en ik hoestte, voelde me licht in mijn hoofd. Aarzelend zette ik een stap naar voren. En nog een. Stootte ergens tegenaan, dat meegaf. Met een hand voor mijn mond en neus bukte ik me, mijn ogen meer dicht dan open, en tastte om me heen. Trok in een reflex mijn hand terug toen ik iets ijzig kouds tegen mijn vingers voelde. En zag een arm, vlak voor mijn voeten. Een hand, en een mouw van een blouse met kleurige bloemen erop.

‘Mam!’

Waar bleven ze nou? Ik trok uit alle macht aan mijn moeders armen en sleurde haar lichaam de badkamer uit, me-

zelf gelukkig prijzend met haar gewicht, dat me lichter leek dan ooit maar misschien was dat mijn adrenaline. In de slaapkamer sloot ik de matglazen deur en trok haar als nog verder de slaapkamer in, omdat de mysterieuze damp ons door de kieren heen leek te achtervolgen. Ik liet me op de grond zakken, boog voorover en hoestte terwijl ik intussen mijn handpalmen op haar borst drukte. Om even later lucht tussen de roodgestifte lippen te blazen. Als ik me inprentte dat het een pop was, zo een die ze gebruikten tijdens de verplichte cursus in het verzorgingshuis, dan kon ik me concentreren op wat ik had geleerd. Dertigmaal compressies met een tempo van honderd keer per minuut, gevolgd door tweemaal beademen. Dertig keer drukken, twee keer beademen. Een pop met rossig haar en roodgestifte lippen. Ik legde de vingers van mijn linkerhand in de hals – die van de rechter leken in brand te staan – en al was de huid koud, ik voelde wel een hartslag. Traag, maar aanwezig. Ik bleef verwoed doorgaan tot de hulpverleners naar boven kwamen.

Gijs tuurde de Veerweg af, keek of er nog een oversteker aankwam. Een oversteker. Een raar woord was het, nogal negatief, als een verrader, een laffe daad, maar hij had er geen ander voor en het dekte de lading precies.

Een jongeman had achter op zijn fiets een peuter in een kanariegele regenjas. ‘Hoelang duurt het voor we over zijn?’ vroeg hij.

‘Een kleine twee minuten,’ antwoordde Gijs.

‘Ik moet straks ook nog weer terug, kan ik een retourtje krijgen?’

‘Die kennen we niet in ons systeem,’ zei hij. ‘Het spijt me. Eén euro vijftig, alstublieft.’ De jongeman gaf hem het geld en Gijs bedankte, stopte de munten in zijn heuptasje.

Een oversteker van Bronkhorst naar Brummen, of vice versa. Fietsers, zoals de jongeman met de peuter, en dagjesmensen, die hij soms tweemaal op een dag vervoerde, een enkele zakenman in de auto, die de oversteek benutte om een sigaret te roken. De toeristen pikte hij er zo tussen uit. Die met een fototoestel om de nek, dat was eenvoudig, maar hij had zich bekwaamd in het herkennen van minder duidelijke gevallen. De man die net iets langer dan gebruikelijk om zich heen keek, de vrouw die te optimistisch gekleed ging voor het weertype. Bij aarzeling maakte hij een praatje.

Hij had bewondering voor toeristen. Alles prachtig vin-

den, ook bij slecht weer zoals vandaag, om mooie herinneringen te verzamelen. Zelf had hij amper ervaring met vakantie vieren. Vieren, alleen dat woord al. Vroeger konden ze nooit weg, maar al had dat wel gekund, dan waren ze vast toen ook niet gegaan. Net zomin als zijn ouders had hij talent voor genieten van het onbekende. Toen Hanna klein was, had hij het een paar keer geprobeerd, vol goede wil een weekendje Limburg, een midweek Veluwe... maar het onbekende bracht hem in verwarring, hij had een hekel aan afwijkingen in het dagelijkse ritme. Ritme betekende zekerheid. Vertrouwen. Hij keek op zijn horloge, zag dat het op de kop af halfeen was en zette het pontje in beweging.

‘Ik ben wezen vissen,’ zei een man die naast hem was komen staan, een fiets aan zijn hand. Een veertiger, schatte Gijs, met zwaarmoedige blik en een diepe fronsrimpel tussen de donkere wenkbrauwen. ‘De hele dag een beetje zitten mijmeren over deze meanderende rivier, bedenkend wat daar onder die duistere oppervlakte allemaal leeft, maar helaas heb ik er niks van boven water gehaald.’

‘Toch zit hier veel vis,’ antwoordde Gijs. ‘Snoek, voorn, winde... zelfs de meerval, steeds vaker. Laatst heb ik een brasem van vier kilo opgehaald.’

‘Allemachtig!’

‘Had u wormen?’

‘Uiteraard.’

‘Een rustig plekje?’

De man schudde zijn hoofd. ‘Nee, dat niet.’

En dat noemt zich dan een visser. Wel de duurste spullen, maar geen verstand, dat is een trieste combinatie.

‘Eén moment,’ zei hij toen zijn mobieltje rinkelde. Telefoontjes tijdens het werk waren verboden, evenals het uitwisselen van andersoortige privéberichten. Dat sprak van-

zelf. Nog steeds. En als er dan toch iemand belde... Het flitste door zijn hoofd: dat ze hem weer nodig hadden. Dat ze hem toch niet konden missen. Eindelijk, na bijna een jaar... En zijn hoop vervloog. Jacqueline. Teleurstelling overviel hem, al hield hij zichzelf voor dat ze nooit zouden toegeven dat het een grote fout was hem te laten gaan. Misschien moest hij toch zelf weer eens het initiatief nemen, het makkelijker voor ze maken hem terug te vragen. Met een moedeloos gebaar drukte hij de oproep weg. Jacq wist dat het niet mocht en zou wel opnieuw bellen als het dringend was.

Waar hadden ze het ook alweer over? Vissen, o, ja. Bra-sens. ‘Op rustige plekjes. Daar zitten ze. Dus als u nog eens gaat...’

‘Dat is nogal wat, zeg. Vier kilo.’

‘Vroeger,’ vertelde hij, ‘toen de IJssel nog een schone rivier was, zonder stuwen en gemalen, werd hier zalm gevangen. Zelfs zoveel dat de vis voedsel voor de armen werd.’

‘Tsss. Zál m?’

Hij knikte. ‘We zijn er al,’ zei hij, terwijl hij de tweemaal 260 pk motoren uitschakelde. De veerstoep schuurde over de kinderkopjes en de veerpont kwam tot stilstand. De visser gaf hem een fooi, een muntstuk van twee euro. ‘En nog bedankt voor de tip.’

‘Volgende keer meer succes,’ zei Gijs. ‘Fijne dag nog.’ Daarna groette hij een ouder stel met elektrische fietsen. Zij met grijs, lang haar in een weinig flatteuze paardenstaart, hij met een petje op de waarschijnlijk kalende schedel. Droegen eenzelfde regenjas. Nadat hij twee streepjes in zijn logboek had gezet onder het kopje ‘toeristen’ groette hij Dirk, een gepensioneerde pontvaarder die graag voor hem inviel bij wijze van wapen tegen de eenzaamheid. Terwijl Dirk het pontje driemaal over en weer liet varen, kon Gijs pauze houden.

Hij gaf Dirk de sleutel van het stuurhuis en ging naar huis, waar de twee katten om zijn benen scharrelden, mi-auwden. Hij hield niet van katten en negeerde ze, al wist hij allang dat het die beesten niets kon schelen. Jacq was de ochtend in het verzorgingshuis en deed daarna boodschappen. Ze had een broodje kipfilet en een zakje instantsoep voor hem klaargelegd. Hij had geen zin in een laf stukje vlees of een kop zout en liep met Boris aan de lijn naar De Olde Schuure. Al had hij weinig op met de nieuwe eigenaar die niet van hier kwam en desondanks hun streekproducten verkocht.

Johan Huurnink had een boerderij in Twente gehad en daar de boel onder water laten lopen. Was failliet gegaan, zouden ze in de stad zeggen. Twentenaren, nou ja, dat ging dan nog, dat waren dan toch een soort burenen. Hij knoopte de riem van de herder aan een fietsenrek en liep de winkel in. Terwijl Huurnink een broodje oude kaas voor hem maakte, keek hij rond. ‘De zaak is mooi opgeknapt,’ complimenteerde hij hem, ‘en goed dat je die broodjes erbij doet.’

‘Dank je. Dat is dan twee vijftig, alsjeblijft. Wil je er mosterd op?’

Hij schudde zijn hoofd. Twee vijftig voor een stukje brood en een plak kaas. Precies afgepast gaf hij het geld. ‘Heerlijk, Johan.’ Hij knikte glimlachend en liep met het broodje in zijn hand de winkel uit, en bleef buiten staan, zijn blik hemelwaarts. Grijze wolken schoven vanuit het noordwesten dichterbij. Achter zich hoorde hij iets, en hij draaide zich om. Ook Huurnink keek naar de lucht. ‘Nog maar even snel de hond uitlaten,’ zei hij, en zette de kraag van zijn jas op.

De hond van Johan was een kleine opdonder, een uit de kluiten gewassen cavia. Boris keurde hem geen blik waar-

dig. Het beest snuffelde even vlak naast zijn schoenen voor hij werd meegetrokken. Hij zag meteen wat de hond had geroken: naast hem, nota bene nog geen drie meter voor de ingang van de winkel, lag een dode rat. Platgereden, weliswaar, maar hij herkende de vacht in diverse tinten bruin, de korte, grijze pootjes, maar vooral de om het lijk gekrulde lange staart die nog steeds een beetje glom, als zilverbestek dat te lang ongebruikt in de la heeft gelegen. Hij keek Huurnink verbaasd na. Je liet zo'n dood gedrocht toch niet voor je winkel liggen? Toen pakte hij de rat aan het puntje van de staart, trok hem met enige moeite los van de stenen, liep ermee naar binnen en legde hem op de toonbank naast potjes honing en foldertjes met wandelroutes. Ergens vond hij het jammer dat de man er nu niet was, maar in gedachten kon hij het met afschuw vervulde gezicht wel uittekenen. 'Als je boerenijs en specialiteiten uit eigen bakkerij wilt verkopen,' mompelde hij, 'mag je weleens wat beter opletten voor je 's morgens je spullen uitstalt.'

Hij liep naar het gemaal, daar vlakbij was het meetpunt van Rijkswaterstaat, ter hoogte van de dijk, in de uiterwaarden. Direct aan de dijk was ook Tons bistro Het Keukengemaal gevestigd, en hij trof Ton buiten, bezig de tafels van het terras droog te vegen.

'Heeft geen zin,' zei hij, met een blik omhoog, 'er komt meer regen.'

Ton haalde zijn schouders op. 'Ik moet de dag ook vullen,' zei hij vrolijk.

Hij trok een grimas. Wist zo gauw geen gevat antwoord te geven. Ton verwachtte dat kennelijk ook niet, want hij liep al naar binnen. Met een opgewekte tred zoals altijd. Zelfs de scheiding had wonderbaarlijk genoeg niets afgedaan aan zijn optimisme. Volgens de laatste roddels had

Ton een kind bij een andere vrouw. Een man die zijn vrouw in de steek liet, dat hoorde niet, vond hij, maar het was uitgerekend Ton geweest die samen met hem dronken wilde worden toen ze hem in Zutphen niet meer nodig hadden – hoewel hij het onder het mom van een feestje had gebracht: hij had zijn saaie baan opgezegd en dat moest gevierd worden. Ze waren allebei geboren en getogen in Bronkhorst, in dezelfde straat zelfs, ze ravotten en ruzieden al met elkaar sinds de kleuterschool.

Hij nam de waterstand van de IJssel op en kwam vervolgens de middag door met tientallen keren zijn hand ophouden en dankjewel zeggen. Als een bedelaar. Degenen die fooien gaven, waren in feite het ergst.

Regelmatig dacht hij terug aan Zutphen. Zijn oude leven. Weggesaneerd. Het had als een nederlaag gevoeld en dat was het godsamme ook. Wegens boventaligheid niet langer gewenst. Alle jaren die hij trouw had gediend als fraudepreventiemedewerker, zonder één enkele verzuimdag, bestempeld als onbelangrijk. Weg. Trouw telde niet meer. En loyaliteit? Daar kocht je niets meer voor, zelfs niet binnen het ambtenarenlegioen. Een afvloeiingsregeling in het vooruitzicht en dat was het dan. Als afval door het putje gespoeld.

Tot onverwacht de oude pontvaarder stierf. Die kreeg een hartaanval, op het pontje, midden op de IJssel, wat nogal wat consternatie had gegeven. Zodoende kreeg hij nog voor zijn laatste werkdag in Zutphen de vraag voorgeschoteld of hij er iets voor voelde pontvaarder te worden. Met een glimlach had hij het aanbod geaccepteerd, het gaf hem de mogelijkheid anderen te laten geloven dat het zijn eigen keuze was: de ene baan opgezegd voor een andere. Lekker dicht bij huis, in de buitenlucht, zonder al die stress. Wat moest hij anders? Solliciteren? Nou nog, op zijn leeftijd?

Het was kwart over vijf. Hij zou de oversteek nog twee keer maken, het pontveer aanmeren en dan naar huis lopen met de dagopbrengst in een geldkistje onder zijn arm. Tot nu toe honderdzesentwintig euro vijftig. Het was rustig, vandaag.